

MODELE ODPOWIEDZI I SCHEMATY OCENIANIA ARKUSZA I

Zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu *Dziki słówka*.

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi zdającego mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę zdającego, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Maks. liczba punktów	Punkty częściowe
1.	A	1	0
2.	np.: Kelloggowie chcieli sprawdzić, czy szympan, który wychowywał się z ich dzieckiem, będzie zdolny do porozumiewania się z ludźmi (w ludzkim języku). Chcieli sprawdzić, czy język zwierzęcia zależy od środowiska, w którym się wychowuje. Chcieli sprawdzić, w jakim stopniu wychowanie szympana w ludzkiej rodzinie uczłowieczy go.	1	0
3.	np.: Jest to słowo użyte w przenośni; metaforyczne znaczenie wyrazu. Słowo „zaadoptować” odnosi się tylko do ludzi. (Relacja między Kelloggami a szympanią miała przypominać relację „rodzic-dziecko” w rodzinie ludzkiej.) Był to tylko eksperyment, przypominający sytuację adopcji ze świata ludzi. <i>Uwaga: nie akceptujemy słownikowej definicji wyrazu.</i>	1	0
4.	np.: Dzieci wychowywane w izolacji od społeczeństwa (dzieci, które utraciły kontakt z ludzkim społeczeństwem); Wyrastały wśród zwierząt jako ich przybrane potomstwo.	1	0
5.	„racjonalistyczny świat”	1	0
6.	„Fundamentalnym atrybutem człowieczeństwa” jest zdolność opanowania ludzkiej mowy (posługiwania się ludzką mową).	1	0
7.	np.: Romulus i Remus, Tarzan, Mowgli, po okresie izolacji, nie mieli problemów z adaptacją w ludzkim społeczeństwie. Wszystkie te opowieści dotyczą dzieci wychowywanych przez zwierzęta. Każda z tych opowieści jest fikcyjna (nie mają naukowej wartości).	2	0
8.	Informacje o tym, że Romulus i Remus bardzo krótko byli wychowywani przez wilczycę, po odnalezieniu ich przez pasterza dorastali w ludzkim społeczeństwie.	1	0
9.	np.: Zastępczymi rodzicami dzieci bywały zwierzęta, (raczej niedźwiedzie niż małpy). Dzieci wychowywane w izolacji od społeczeństwa nie posługują się mową. Dziecko wychowywane przez zwierzęta należałoby zaliczyć do innego gatunku niż <i>homo sapiens</i> . (zatraca ludzkie cechy)	1	0

	Przypadki ludzkich niemowląt wychowywanych przez zwierzęta znajdują potwierdzenie w faktach historycznych. <i>Uwaga: odpowiedź musi mieć postać tezy.</i>		
10.	np.: W celu zobrazowania, że przypadki „dzikich dzieci” były od dawna przedmiotem zainteresowania nauki. W celu wsparcia swych tez autorytetem K. Linneusza. Aby zilustrować swoje refleksje (uwiarygodnić). W celu zobrazowania skali zjawiska.	2	0
11.	A	1	0
12.	Psycholingwiści badają psychiczne podłoże mowy.	1	0
13.	np.: Eksperyment miał potwierdzić, że naturalnym i odwiecznym (pierwszym, wrodzonym, najstarszym) językiem ludzkim jest język frygijski. Istnieje wrodzony, naturalny język ludzkości.	1	0
14.	np.: Autor (kronikarz) kwestionuje sens dokonywania podobnych eksperymentów jako niedających wiedzy pewnej i prawdziwej. Informacje w dziele kronikarza są niewiarygodne. Autor nie akceptuje okrucieństwa eksperymentów ze względów etycznych. Zdanie to wyraża ostrożność, powściągliwość, sceptycyzm autora.	2	0
15.	Odpowiedzi kolejno: I, I, O, O.	2	1
16.	B	1	0
Razem		20	

Uwaga: w nawiasach znajdują się inne akceptowane odpowiedzi.

Część II – pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu

Temat 1. Jaki obraz Polaków XVII wieku wylania się z *Potopu* Henryka Sienkiewicza? Punktem wyjścia swoich rozważań uczyń wnioski z analizy danych fragmentów powieści. Zwróć uwagę na ich znaczenie dla całości utworu.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 25 punktów)

Punktacja:

1. Umiejscowienie fragmentów w całości powieści:

0-2

np.:

- a. rozmowa podsłuchana przez Kmicica w drodze do Częstochowy (dopuszczalne: jest to scena sprzed oblężenia Jasnej Góry),
- b. słowa królowej podczas narady u Jana Kazimierza po przybyciu Kmicica z Częstochowy (dopuszczalne: jest to scena po oblężeniu Jasnej Góry),
- c. kompozycyjne znaczenie obu scen w powieści,
- d. funkcja kontrastu obu wypowiedzi (np. podkreśla różnorodność ocen).

2. Obraz Polaków we fragmencie I

0-5

np.:

- a. negatywny obraz Polaków,
- b. lekceważenie i łamanie prawa,
- c. anarchia (brak dyscypliny, zrywanie sejmów, uniemożliwienie funkcjonowania państwa, słabość władzy królewskiej),
- d. prywatna prowadząca do zdrady (brak patriotyzmu),
- e. brak stałości i stateczności (brak rozumu, skłonność do pijaństwa i swawoli),
- f. przypisanie im przyrodzonej skłonności do zła,
- g. jedyna zaleta: dobra jazda (dobre rzemiosło żołnierskie, cnoty żołnierskie),
- h. naród skazany/zasługujący na zgubę,
- i. ocena postaci Wrzeszczowicza (w komentarzu narratora: niewdzięcznik, cudzoziemiec pełen nienawiści do Polaków),
- j. poczucie winy Kmicica, uznanie racji Wrzeszczowicza.

3. Obraz Polaków we fragmencie II

0-5

np.:

- a. pozytywny obraz Polaków,
- b. lekkomyślność, a nie skłonność do zła jako źródło win,
- c. brak wielkich zbrodni (np. królobójstwa),
- d. uznanie win i gotowość do poprawy,
- e. gotowość do poświęceń dla króla i ojczyzny,
- f. wiara (najważniejsza cnota),
- g. szansa na wydobycie się z klęsk i przyszłe triumfy,
- h. ocena postaci królowej (w komentarzu narratora): „bohatera pani”, mówi z zapalem.

4. Wnioski z analizy fragmentów

0-3

np.:

- a. obie opinie są bardzo emocjonalne (subiektywne),
- b. hiperboliczne (przesadne, wyolbrzymione) - nie ma drugiego tak podłego lub tak cnotliwego narodu,
- c. obie opinie są ukazane jako uzasadnione, ale sympatia narratora (autora) jest po stronie królowej,

- d. są to prezentacje Polaków z dwóch różnych punktów widzenia: zdrajcy i matki narodu (królowej).

Obraz Polaków w *Potopie*

5. Przykłady potwierdzające opinię Wrzeszczowicza:

0-3

np.:

- a. lekceważenie i łamanie prawa (np. zachowanie Kmicica w Upicie, spalenie Wołmontowicz, porwanie Oleńki),
- b. anarchia, brak dyscypliny (np. pospolite ruszenie pod Ujściem, tumult wywołany przez Zagłobę w Warszawie),
- c. prywatna prowadząca do zdrady (np. Radziejowski, Janusz i Bogusław Radziwiłłowie),
- d. brak stałości i stateczności, skłonność do hulanki, pijaństwo, (np. uczyty Kmicicowej kompanii w Lubiczu, uczyty podczas oblężenia Warszawy).

6. Przykłady potwierdzające opinię królowej:

0-3

np.:

- a. przywiązanie do religii jako podstawa odrodzenia duchowego (np. powszechny gniew po zaatakowaniu przez Szwedów Częstochowy),
- b. odraza do królobójstwa (np. reakcja różnych bohaterów na wiadomość o rzekomym planie porwania króla),
- c. uznanie win i chęć poprawy (np. przemiana wewnętrzna Kmicica, wybuch ogólnonarodowego powstania przeciw Szwedom),
- d. gotowość do poświęceń w obronie króla i ojczyzny, (np. scena w wąwozie, Michałko).

7. Wnioski:

pełne: (np. złożoność obrazu Polaków w utworze lub naród ukazany w momencie przemiany; interpretacja tego obrazu w kontekście historycznoliterackim i/lub innym),

4

częściowe (np. złożoność obrazu Polaków w utworze lub naród ukazany w momencie przemiany),

(2)

próba podsumowania (np. zebranie cech przypisanych Polakom w powieści).

(1)

Temat 2: **Analizując wypowiedzi bohaterów romantycznych, porównaj postawę Kordiana i Męża. W interpretacyjnych wnioskach wykorzystaj wiedzę o utworach, z których pochodzą fragmenty.**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 25 punktów)

Punktacja

Fragment I (analiza i interpretacja wypowiedzi Kordiana)

1. Kordian

0-10

np.:

- a. przedstawienie bohatera (w chwili ukazanej we fragmencie),
- b. sposób widzenia jesiennej natury – wszystko jest umieraniem,
- c. uleganie nastrojowi przypisywanemu przyrodzie (np. smutek, cierpienie, zamieranie, melancholia),
- d. poczucie wewnętrznej słabości (porównanie do więdnącego drzewa),
- e. świadomość własnej niezdolności do czynu,
- f. niezdolność do podjęcia decyzji,
- g. sceptycyzm – brak wiary w cokolwiek (w siebie),
- h. poczucie zagubienia w świecie tajemniczym, niepoznawalnym, bezsilność wobec niego,
- i. myśl o samobójstwie,
- j. pragnienie odnalezienia celu - wielkiej idei (nadającej sens życiu),
- k. pragnienie całkowitego poświęcenia się idei (bycia jej narzędziem),
- l. szukanie idei (celu) poza sobą – w naturze, w Bogu,
- m. marzenie o sławie,
- n. szukanie szansy w odnajdywaniu nowych dróg (porównanie do Kolumba),
- o. świadomość, że nieszczęśliwa miłość zamyka w zakętym kręgu,
- p. ambiwalencja uczuć (wewnętrzne rozdarcie), np.: myśli – serce, krępujący konwenans – odkrywanie nowych dróg.

2. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości utworu

0-2

Fragment II (analiza i interpretacja wypowiedzi Hrabiego Henryka)

3. Mąż (Hrabia Henryk)

0-7

np.:

- a. przedstawienie bohatera (w chwili ukazanej we fragmencie),
- b. aktywny, działający (walczący),
- c. intensywnie odczuwa (nienawiść, rozkosz),
- d. wódz,
- e. władza nad innymi jest dla niego źródłem satysfakcji, rozkoszy,
- f. władza i walka są dla niego sensem życia,
- g. przekonany o własnej duchowej sile (realizuje swoją wolę),
- h. wartościuje drogi do celu (nie praca, podstęp, ale kreacja, akt woli),
- i. czuje wyższość nad innymi ludźmi,
- j. świadomy, że chwila kulminacji jego duchowej potęgi jest zarazem kresem życia,
- k. przyjmuje taki kres życia z satysfakcją,
- l. odbiera znaki nadchodzącej zagłady.

4. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości utworu

0-2

5. Wnioski:

4

pełne: np. dostrzeżenie, że fragmenty prezentują dwie postawy bohatera romantycznego – wskazanie podobieństw (np.: poczucie własnej wyjątkowości, pragnienie spełnienia misji – odegrania ważnej roli w życiu zbiorowości) i różnic (np.: niezdolność do czynu – działanie,

poczucie bezsilności – poczucie wyjątkowej siły, wewnętrzne rozbieżności – przekonanie o własnych racjach),

częściowe: np. dostrzeżenie, że fragmenty prezentują dwie postawy bohatera romantycznego
– wskazanie jednej cechy podobnej i jednej różniącej, (2)

próba podsumowania: np. dostrzeżenie, że fragmenty prezentują dwie postawy bohatera romantycznego. (1)

Uwaga: za wykorzystanie wiedzy o epoce – Kordian; np.: choroba dziecięca wieku (ból istnienia, reneizm), wskazanie innych literackich obrazów choroby wieku, hamletyczne pytanie; Mąż, np.: romantyczna koncepcja poety – wodza narodu (społeczeństwa), wskazanie innej literackiej realizacji takiej koncepcji – przyznajemy punkty z puli szczególnych walorów pracy

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów) Punktacja

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 12
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, 6
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, 3
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 3 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); 3
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia); na ogół poprawna interpunkcja; 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0 – 4